

KONSTERNA

Zpravodaj ZO ČSOP Rybák Svitavy

číslo 2, listopad 1998

OBSAH :

- 1.) Slovo úvodem.
- 2.) Zprávy výboru ZO.
- 3.) Z činnosti ZO - Kosení prstnatcové louky v Lačnově.
 - Ornitologická exkurze na Jižní Moravu.
 - Evropský festival ptactva.
 - Cestovatelský večer - Maďarsko 97.
- 4.) Bude se konat.
- 5.) Zprávy z úřadů.
- 6.) Všimli jsme si - Znovu ke klíněnce jírovcové.
 - Neofyty v naší krajině.
 - Nová přírodní rezervace Rohová.
 - Regenerace Horního rybníka ve Svitavách
- 7.) Postřehy z terénu - Šedý osud bílých labutí na Černém rybníce.
- 8.) Výsledky sčítání vodního ptactva na Svitavsku.
- 9.) Z galerie zajímavých druhů ptáků - buřňák madeirský.
- 10.) Čteme za vás.
- 11.) Na cestách - V pohorách po horách a po dolách Islandu.
 - Návštěva v zubří oboře.
- 12.) Bleskovky.
- 13.) Ornitologická pozorování.
- 14.) Křížovka na závěr.

Právo na jazykové a tiskové chyby vyhrazeno !
Uzávěrka pro další číslo: 20.ledna 1999

SLOVO ÚVODEM.

Přestože jsem byl autorem většiny příspěvků, kopíroval předlohu, vybíral články, fotky a podílel se z části na grafice (tu zpracoval Luboš Kopečný), historicky prvního čísla KONSTERNY, odvažuji se hodnotit první výtisk našeho zpravodaje.

Samotná skutečnost existence zpravodaje je vždy přijata s očekáváním a potěšením. KONSTERNA získala ale i po jejím prostudování celkově příznivý ohlas! Vytknout by se daly nedostatky v textu a stránkování, které byly způsobeny kopírováním předlohy nebo špatným přepisem originálních článků. V kapitole Bleskovky například ve zprávě z Opatovska vypadla informace, že sledovaná hnízdiště patří čápu bílému. Za všechny nedostatky se dodatečně omlouváme s vědomím, že první číslo přece nemůže být úplně bez chyb (jinak se úroveň nemůže zvyšovat). Příznivě oceňovaná byla skladba příspěvků, které pochopitelně obsahují nejvíce ornitologické tematiky. Čtenáře KONSTERNY můžeme ubezpečit, že pro další čísla jsou připravovány články a zprávy s obsahem botanickým, ekologickým nebo geologickým.

První číslo obdrželo 21 osob. Mimo členy ZO (11) oslovila KONSTERNA příznivce naší činnosti, zájemce o zprávy z ochrany přírody i odborníky z přírodovědných oborů. Všechny čitatele vyzýváme k aktivnímu podílu na příspěvcích ve zpravodaji! Všimli jste si, že nás zajímá jakákoli zpráva, která se Vám (Ti) zdá jako nezajímavá. Přivítáme i zprávy z jiných organizací, které se zabývají tematikou ochrany, monitoringu přírody a životního prostředí. Je potěšitelné, že na obsahu 2.číslo se podílelo 5 autorů příspěvků.

Věříme a doufáme v úspěch i tohoto výtisku, ke kterému vám za „redakci“ přeji radost z nových a zajímavých zpráv a informací.

Jiří Mach

ZPRÁVY VÝBORU ZO.

* Od 21.září 1998 můžete sledovat zprávy naší ZO ve vývěsce na nám.Míru, před vchodem do bufetu hotelu Slavia. Články a fotografiemi se může podílet každý, kdo osloví předsedu nebo další členy výboru.

* Na základě naší žádosti a rozhodnutí městské rady obdržela naše ZO příspěvek na činnost v hodnotě 5000,-Kč. Tuto částku musíme vyčerpat do 20.prosince letošního roku. Členové výboru očekávají návrhy od členů ZO na způsoby útraty těchto financí.

* Výbor ZO odsouhlasil nákup velmi kvalitní,ojedinělé a potřebné literatury: Evropský atlas hnízdního rozšíření ptáků. Svěřen byl Milanovi Janouškovi.

* Marián Polák navázal velice dobrý kontakt s předsedou Děti Země panem Jindřichem Petrlíkem, který je zkušeným harcovníkem v boji za zájmy přírody s úředníky, stavbaři(např. cemetárna v Tmani)a pod. Mariánovi věnoval několik příruček, které jsou u něj k dispozici na vypůjčení nebo okopírování. Materiály jsou přehledně sestaveny a doplněny o praktické příklady např. ze správních řízení, kde se objevují různé „zdržovací taktiky“ a „figle“, které kdybychom znali dříve, nemusel být vyhrnut jediný rybník a pokácen jediný strom.

Z ČINNOSTI ZO.

*** *Kosení prstnatcové louky v Lačnově* ***

S velkým napětím jsme čekali především na to, jaké bude v sobotu 2.srpna počasí. Předpověď se potvrdila, když se v ranních hodinách objevily kapky deště. Nedělali jsme si iluze o masové účasti, a tak jen s bláhovou nadějí na to, že vyženu Milana Janouška z postele, jsem vyrazil za oblačného počasí do Lačnova. S kroutící hlavou a nechápavými pohledy mě Milan přivítal a zřejmě se v duchu modlil, aby začalo ještě více pršet. Opak byl ale pravdou a za svitu slunečních paprsků vyrážíme na „místo určení“. Tráva byla mokrá, navíc polehlá a ani terén připomínající oraniště nesliboval „procházku růžovým sadem“. Pustili jsme se do práce snad s příliš velkou aktivitou, která se projevila v okamžiku, kdy jsem asi po 30.úderu zlomil násadu na vypůjčenou kosu. Začalo se nám smrákat v hlavě. Vyzívám myšlenkami příjezd Filipa Jetmara. Na pomoc nám přichází i pan Janoušek a zkušenými údery si připisuje podíl na vykonaném díle. Záhy přichází Filip, dokonce v doprovodu rodičů! Tomu říkám příkladné nasazení!

Od této chvíle nám práce s kosou,motorovou sekačkou, hráběmi, srpem a vidlemi jde „od ruky“ a za necelé 3 a půl hodiny je plocha o rozměrech asi 15x40 metrů k naší spokojenosti připravena na další vegetační sezonu. Na podzim musíme ještě zabezpečit likvidaci posekaného materiálu na lokalitu, kde nebude tlející hmota negativně ovlivňovat skladbu druhů na této prstnatcové louce. Budeme se zájmem louku v příštím vegetačním období sledovat a pokračovat v hospodaření na této lokalitě. Poděkování patří všem zúčastněným. Na závěr doufáme, že příště se sejdem ve větším počtu. Dodejme, že jsme organizaci obohatili o cca 6000,- Kč, které nám zaplatí referát životního prostředí Okresního úřadu ve Svitavách.

Jiří Mach

*** *Ornitologická exkurze na jižní Moravu.* ***

Na 29.srpna jsme naplánovali exkurzi na vodní dílo Nové Mlýny a do Pouzdřan. Střední nádrž Nových Mlýnů patří mezi nejvýznamnější hnízdiště, shromaždiště, tahovou zastávku a zimoviště (především vodního ptactva) v naší republice. Každá návštěva této Biosferické rezervace a CHKO přináší řadu ornitologických zážitků a překvapení v každém ročním období.Konec měsíce srpna sliboval přítomnost především bahňáků a vrubozobých.

S očekáváním proto vyrazíme ze Svitav ve složení F.Jetmar, S.Lešinger, J.Mach, D.Romportl, M.Šváb (členové ZO), jediná dívka M.Strnadová a naši věrní příznivci a kolegové pan Jiří Pěnička a Tomáš Kotinský. Cestu vlakem si krátíme tradičními vtípkami a rovněž tradiční debatou o ptácích. Ve vlaku přicházím s nápadem tipovat celkový počet zastížených druhů, které dnes determinujeme. Člen výpravy s nejlepším odhadem se pak může těšit na zaplacené pivo tím, kdo bude v odhadu nejdále. Všichni s radostí návrh přijímají. Přijíždíme do Pouzdřan, kde nás čeká Dušan Romportl. Ten zde provedl první „průzkum“ a nalákal nás na druh, který se podle jeho popisu podobá kolize nebo snad ibisovi?! Hned s výstupem z vlaku zaznamenáváme s očekáváním první druhy opeřenců. Nejprve šlapeme ke kopcům, směrem k Pouzdřanské stepi. Zde po kratší trase prohlédneme známé hnízdiště vlny pestré a obdivujeme vstupní otvory do jejich nyní již opuštěných hnízdních nor.

Přes Pouzdřany míříme k nádrží pod Pálavou. Jen v Pouzdřanech napočítáme 15 druhů ptáků (převážně synantropních). Těšíme se na Pouzdřanský rybník a hnízdiště břehulí říčních ve zdejší hliníku. Mezi zajímavé ptáky rybníka patřily zrzohlávka rudozobá, racek stříbřitý, rybák obecný nebo ledňáček říční. Mnozí z naší výpravy viděli poprvé tak rozsáhlé hnízdiště břehulí. Proděravělé stěny jsou opravdu zvláštní scénérií. Stav počtu určených druhů se za rybníkem ustálil na čísle 32. Podvědomě zrychlujeme naše kroky, když míříme k nedaleké Věstonické nádrži (vodní dílo Nové Mlýny II). Záhy poprvé míříme dalekohledy především na obnažená bahna a mělkou vodu na jejím severním okraji. A už je to tady: volavka bílá, pisík obecný, vodouš šedý, vodouš bahenní, bekasina otavní, čejka chocholatá, kulík říční, jespák bojovný, jespák křivozobý, kormorán velký, racek stříbřitý, rybák obecný, čírka modrá a obecná, zrzohlávka rudozobá, labuť velká nebo husa velká. Většina z nás si připisuje druhy, které vidí poprvé v životě. Dále spěcháme přes Svratku a Jihlavu do centrální části nádrže, která je zřejmě nejcennější. V současné době prodělává změny v rozmístění nových ostrůvků i v zarůstání vegetací. Zjišťujeme, že ornitologové zde mají napilno při kroužkování a pozorování ptáků lepším „nádobíčkem“.

Na bahnech sledujeme vodouše tmavého, jespáky křivozobé nebo kulíka písečného. Nad hladinou létají neúnavní rybáci obecní, kteří zde celkem početně hnízdí. Na hladině plave množství hus velkých a na kamenitých hrázích odpočívají orlovci říční. Velkou pozornost vzbuzuje především rybák velkozobý. Možná je to i ten, kterého jsem pozoroval před dvěma dny na Dolním rybníku ve Svitavách! Filip Jetmar oznamuje přítomnost nám již dobře známé husy indické, která je ale i zde jistě neobvyklým druhem. Záhy nás zaujal jespák písečný, kterého sledujeme při hledání potravy na čerstvě doputovaném bahnu ze sacího bagru na Jihlavě. Při pomýšlení, že tento druh hnízdí na arktických ostrovech se pocity při pozorování umocňují.

Je však čas pomalu se vracet, neboť ještě musíme „zhodnotit“ svá pozorování a výsledky tipovací soutěže v pouzdřanském hostinci. Uzavíráme počet evidovaných druhů na nádrži (36). Celkově jsme zaregistrovali 63 druhů ptáků v průběhu celé exkurze a nejlepší odhad měl nejmladší člen výpravy Tomáš Kotinský. Na zpáteční cestě vlakem pak debatujeme, že dnešní den rozhodně nebyl promarněn a spřádáme návrhy na další exkurze do této ornitologické oblasti.

Připomínám skutečnost, že výbor ZO se rozhodl všem účastníkům proplatit cestovné! (V polovině září konají Filip Jetmar a Milan Janoušek na Věstonickou nádrž výlet. Mezi nejzajímavější pozorované druhy patřila koliba velká - asi 40 ex. a kulík bledý).

Jiří Mach

*** EVROPSKÝ FESTIVAL PTAČTVA. ***

Ve dnech 3.-4.října se konal ve Svitavách podruhé pod naším vedením 3.ročník Evropského festivalu ptačtva. Tradičně jsme svitavské veřejnosti i našim členům nabídli možnost sledovat ptačí druhy především na tahu přes rybníky ve Svitavách a u Opatova. Festival byl propagován v regionálním televizním vysílání, pomocí naší vývěsky na nám.Míru, upozornění v KONSTERNĚ, pozvánkami učitelům základních škol ve Svitavách a osobními pozvánkami studentům gymnázia. Zájem o Ptačí festivaly je u nás ze strany veřejnosti malý a ani počasí letos příliš zájemců nepřilákalo. Přesto můžeme být s účastí i výsledky pozorování celkem spokojeni. Děkujeme všem za účast (oceňujeme především „nasazení“ našeho stálého příznivce pana Jiřího Pěničky, který doposud nevynechal žádný ročník!) a těšíme se 2.-3.října 1999 na Světovém festivalu ptačtva nashledanou.

Statistika:

3.října 1998: Svitavy - rybníky Dolní (vypuštěný s nevelkou hladinou) a Horní (spuštěný) a jejich okolí.

Počet účastníků : 9

Počet druhů ptáků : 33

Počet jedinců : 314

Nejpočetnější druhy : kachna divoká, vlaštovka obecná a konipas bílý

Zajímavější druhy : jespák bojovný (1 ex.), jespák obecný (4 ex.), čírka modrá (7 ex.), kulík písečný (1 ex. nový druh!), bekasina otavní (1 ex.), chřástal vodní (2 ex.), chřástal kropenatý (1 ex.), krahujec obecný (1 ex.)

4.října 1998: rybníky Hvězda a Nový u Opatova.

Počet účastníků : 7

Počet druhů ptáků : 54

Počet jedinců : 924

Nejpočetnější druhy : kachna divoká, racek chechtavý a vlaštovka obecná

Součástí festivalu byla i přednáška s diapoziivou, konaná ve spolupráci se Službou školy ve Svitavách, dne 21.října pro učitele biologie okresu Svitavy. Přednášku na téma Postřehy a zážitky ze života ptáků připravil a uváděl Jiří Mach. Zúčastnilo se celkem 9 posluchačů.

Jiří Mach

*** **Cestovatelský večer.** ***

Dne 22.října prováděl Jiří Mach besedu s diapoziivou v rámci cestovatelských večerů Honzy Richtra, tentokrát na téma Maďarsko '97. K vidění byly historické památky (např. chrámy, památník bitvy u Mohače, Citadella, parlament v Budapešti, nebo památky v Egeru včetně nejseverněji používaného minaretu za vlády Turků), ale především zajímavé přírodní oblasti (např. národní parky Bükk, Hortobágy, Kiskunsági, rezervace Kis-Balaton, slovenské Gabčíkovo a rakouské Neziderské jezero). Akce, která se uskutečnila v Krizovém centru se zúčastnilo celkem 10 zájemců. My můžeme být spokojeni s účastí 6 členů naší ZO.

BUDE SE KONAT.

* 27.11.98 : Na tento termín je domluvená návštěva členů ZO ČSOP Rybák Litomyšle. Ornitolog pan Urbánek nás chce seznámit s výsledky svých pozorování letošní sezóny. Dojde jistě na bohatou výměnu zkušeností a názorů. Odjezd ze Svitav: v 16.20 hod. (sraz v 16.00 hod. na autobusovém nádraží). Předpokládaný návrat do 20.00 hodin.

* 28.11.98 : V Pardubicích se bude konat v Muzeu schůze Východočeské pobočky ČSO při Východočeském muzeu. Členové této pobočky z našich řad, chtějí-li se schůze zúčastnit, budou kontaktovat předsedu ZO.

* 11.12.98 : Výbor svolává schůzi členů ZO ČSOP Rybák Svitavy. Budeme odevzdávat členské příspěvky, hodnotit naši činnost, debatovat nad plány do budoucna, atd. Vyzýváme k přípravě na diskuzi o problematice odbahňování Dolního rybníka! Sejdeme se v 17.00 hodin v klubovně gymnázia.

* 2.1.99 : Na tento den plánujeme exkurzi na vodní dílo Nové Mlýny II, kde chceme sledovat zimující druhy ptactva. Připomínáme, že v loňském roce jsme při ideálním zimním počasí sledovali : kalous pustovka, sokol stěhovavý, orel mořský, strakapoud prostřední, strakapoud jižní, husa polní, husa velká, husa běločelá, morčák velký, morčák malý, hohol severní nebo hvízdák evropský.

ZPRÁVY Z ÚŘADŮ.

Referát životního prostředí OÚ Svitavy.

* Dne 31.8. byl přítomen J.Mach a F.Jetmar jednání s hospodářem mysliveckého sdružení hospodařící na Dolním rybníku. Snahou odboru ochrany RŽP a naší organizace je dohlížet na průběh a výsledek lovů ptactva v této lokalitě (rovněž na Lánském rybníku, kde hospodaří myslivci z Hradce n.Svitavou). Jediným problémem, který vyvstal byla skutečnost, že lovy malých skupin (3 střelci a pes) se na okresní úřad nehlásí. V tomto případě je kontrola možná pouze při náhodné návštěvě rybníků. (J.Mach)

* Dne 21.září byl pozván J.Mach k poradě ohledně umístění skrývky materiálu v pískovcovém lomu u Svitav. Dočasná výsypka byla naplánovaná do těsné blízkosti ponechané severní stěny lomu pro hnízdění břehule říční. Z rozhodnutí RŽP ze dne 30.září vyplývá, že výsypka bude posunuta do minimální vzdálenosti 10 metrů od paty stěny. Doufejme, že tato vzdálenost bude dostačující pro zachování hnízdních podmínek v jediné známé lokalitě v okrese Svitavy, kde břehule hnízdí. (J.Mach)

Referát životního prostředí OÚ Ústí nad Orlicí.

* Registrace významného krajinného prvku „Střelnice“ v k.ú. Semanín, kterou navrhovala naše organizace, je v nedohlednu. Zájmové území je totiž rozděleno na množství parcel, jejichž vlastníci nejsou pracovníkům RŽP známy, neboť ti nejsou zapsáni v katastru nemovitostí. Ze zákona č.114/92 Sb. však musí být vlastník o registraci VKP informován. Na pátrání po vlastnících (nejspíš ve stoletých dokumentech, protože po válce zde byla přes 40 let Sovětská armáda) nejsou na RŽP ani peníze, ani čas, ani ochota. Navíc při porovnání mapy se zakreslenými parcelami a mapy současné téměř nic nesouhlasí, včetně hranice lesa (snad s výjimkou procházející silnice). Celou věc postoupí RŽP Městskému úřadu v České Třebové, který jako pověřený úřad provádí registraci VKP. (F.Jetmar)

VŠIMLI JSME SI.

* *Znovu ke klíněnce jírovcové.* *

Když jsem psal článek o klíněnce jírovcové do srpnového čísla KONSTERNY, ani jsem netušil jak aktuální to budou informace. S působením tohoto parazita jírovců jsme se totiž mohli setkat nejen na Svitavsku, ale především na jihu Moravy nebo v Praze, odkud se k nám zprávy o klíněnce dostaly i z televizního vysílání.

Jírovce ošetřené chemickým insekticidem a rostoucí v místech péče města o spadané listí, zůstali většímu působení drobného motýla z větší části ušetřeny. Pozorovat jsme mohli jen menší skvrny na listech. Osobně jsem se pak setkal s napadeným soliterním jírovcem na pozemku pana Juraje Kováče v Hradci n.Svitavou. Byl již v takovém stádiu, že koncem srpna měl listy z poloviny zhnědlé. Zde jsem pozoroval i samotnou klíněнку, velkou asi jako mol šatní. Další oblast, která je každoročně velmi postižena, je jižní Morava, kterou jsme navštívili 29.srpna při ornitologické exkurzi na novomlýnské nádrže. Zcela zhnědlé a zkroucené listy na jírovcích se nedají přehlédnout. Dokonce jsme mohli „obdivovat“ jírovec, na kterém se vedle již vytvořených plodů (trnitých tobolek) bělaly laty nových květenství. Tento úkaz jako důsledek činnosti klíněinky jsme nemohli nevyfotografovat.

Podle odboru životního prostředí MěÚ Svitavy bude město zájemcům o postřik insekticidem v měsících květen-červen za úhradu v řádech desítek korun !!! provádět na požádání. Doporučujeme proto kontaktovat v březnu až dubnu pana ing. M. Antoše na MěÚ.

Jiří Mach

*** Neofyty v naší krajině. ***

Jako neofyty označujeme rostliny zavlečené do území v poměrně nedávné době (novověk až do současnosti) a zde trvale zdomácnělé nebo zplanělé. I když se řada nepůvodních rostlin dokázala s domácí florou „sladit“ a rovnováhu v přírodě prakticky nenarušuje, většina neofytů působí značné škody a „nepořádky“ v ekosystémech.

Největší starosti dělají našim ochráncům přírody tři asijské druhy, které se rychle šíří a masově zaplevelují krajinu - bolševník velkolepý, křídlatka japonská a netýkavka Roleyova. Všechny tři druhy dorůstají výšky přes dva metry, a to i přesto, že se jedná o byliny (rostliny, jejichž stonek druhotně netloustne a víceméně ani nedřevnatí) a celá jejich nadzemní část tedy každoročně odumírá a znovu vyrůstá.

Bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*), příbuzný našemu bolševníku obecnému, je mrkvovitá rostlina s velkými listy, původem z Kavkazu. Zprvu byl pěstován jako okrasná rostlina, jako zplanělý se však rozšířil do většiny oblastí České republiky včetně východních Čech (např. v Krkonoších roste až do nadmořské výšky 1250 metrů). Při styku s ním vznikají těžké kožní alergie.

Křídlatka japonská (*Reynoutria japonica*), hojná i kolem Svitav a Opatova, je keř připomínající bylinu, který vykvétá na podzim drobnými bílými květy. Roste zejména na rumišťích, náspech, podél železničních tratí (např. u rybníka Vidlák) nebo na hrázích rybníků (např. Nový u Opatova). Občas se objevuje také jako okrasná rostlina v parcích. K nám byla zavlečena v 19. století z Asie, stejně jako podobná křídlatka sachalinská (*R. sachalinensis*). Ta se k nám však dostala východní cestou, zatímco křídlatka japonská ze západu. Teprve v České republice se oba druhy začaly křížit a jejich kříženec- křídlatka česká (*Reynoutria x bohémica*) byl zjištěn např. také v Chocni či Týništi nad Orlicí.

Netýkavka Roleyova (*Impatiens roylei*), zvaná též obrovská či žláznatá (*I. glandulifera*), je jednoletá, až 2 metry vysoká bylina s nápadně tlustými, dutými lodyhami. Obsahuje velké množství vody a její červené, růžové nebo i bílé květy silně voní. Pochází z východní Asie a v naší přírodě se masově vyskytuje v pobřežních porostech vodních toků (ve východních Čechách např. Orlice, Loučné, Svitavy a pod.). Zajímavé je její šíření po řece Třebovce, zejména v okolí Opatova. Hojná je na rybníce Hvězda, ale i v Opatově a dokonce dospěla až do většinou vyschlého koryta pramenného úseku Třebovky nad Koclířovem. Především levostranným (často vhodnějším) přítokům Třebovky se však jako zázrakem vyhýbá. Zjištěna tedy nebyla (nebo jen ojediněle exempláře) ani na potocích Mikulečském, Černém, Novém či Zádolském, ani na rybnících Vidláku, Novém aj. Dokonce ani na Hvězdě jako by kopírovala tok Třebovky, neboť roste hlavně ve východní části rybníka (přítok řeky) a v menší míře v okolí výpusti, kdežto v západní části rybníka, kam ústí Nový potok, se nevyskytuje.

Dalším zajímavým neofytem (a tak trochu raritou) je na Svitavsku kolotočnický ozdobný (*Telekia speciosa*) s hojným výskytem podél lesních cest mezi Opatovem a Mikulčí. Je to až 2 metry vysoká východokarpatská bylina z čeledi hvězdicovitých s velkými srdčitými listy a velkými úbory zlatožlutých květů. Silice z listů kolotočnického vyvolávají u citlivějších lidí nebo při styku se sliznicemi prudké alergie, jinak je to však pěkná a relativně „neškodná“ ozdoba našich horských a podhorských lesních potoků a cest.

Filip Jetmar

*** Nová přírodní rezervace Rohová. ***

Nařízením OÚ Svitavy ze dne 29.6.1998 vznikla nová přírodní rezervace (4. na okrese) s názvem Rohová - podle dominantního hřebečského vrchu Roh (660 m n.m.). Rozlohou 297 ha zasahuje do katastru obcí Boršov, Křenov a Dlouhá Loučka.

Důvodem zřízení rezervace na tomto území je především ochrana zachovalých přirozených a polopřirozených porostů květnatých bučin a suťových lesů s výskytem řady chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů a ojedinělého geomorfologického útvaru na východních svazích Hřebečského hřebtu.

Geologické podloží tvoří především slínovce-lupky, pískovce a rohovce. Geomorfologické útvary (příkopová propadlina a kuesta) byly vytvořeny v období druhohor a třetihor. Propadlina patří do Boskovické brázdy a svahy kuesty jsou jihovýchodní částí svitavsko-vysokomýtské synklinály.

70 % plochy rezervace tvoří listnaté dřeviny (buk, bříza, platan).

30 % plochy pak dřeviny jehličnaté (smrk, jedle).

Z rostlin zde roste například samorostlík klasnatý, kýčelnice cibulkonosná, kýčelnice devítolistá, mařinka vonná, kostřava lesní, čarovník alpský, čarovník prostřední, řeřišnice nedůtklivá, svízel horský, kozlík trojený, bukovec kapradovitý nebo kapradina laločnatá. Zřejmě nejvýznamnější botanický druh je ploštičník evropský (kriticky ohrožený druh), který zde má severozápadní hranici svého areálu.

Ze živočichů se zde vyskytují druhy hmyzu, typické pro jedlobukové pralesy a suťové lesy, například brouci čeledí Carabidae, Lycidae, Melandrydae, Pythidae, Eucnemidae a jiné.

Rezervace je jedním z posledních míst v republice výskytu tesaříka alpského a ojedinělou lokalitou brouka Carabus irregularis. Zajímavou skupinou jsou i měkkýši. Například západní hranici areálu zde má plž Orcula dolium. Ostatní živočichové nejsou doposud uspokojivě prozkoumáni (výzva pro naši ZO !!!). Z obratlovců je za posledních asi 20 let doložen výskyt např. ropuchy obecné, rosničky zelené, čolka obecného, čolka horského, mloka skvrnitého, ještěrky obecné, ještěrky živorodé, slepýše křehkého, výra velkého, kulíška nejmenšího, krkavce velkého, norníka rudého, myšice lesní, plšíka lískového, jezevce lesního, vrápence malého nebo netopýra řasnatého.

Doufejme, že rezervace Rohová se stane místem, které obohacuje a chrání naši přírodu před negativními zásahy člověka do krajiny.

Nutno podotknout, že velkou zásluhu na zřízení rezervace má pan Ondřej Hrubý (především entomolog) ze Svitav.

Jiří Mach

*** Regenerace Horního rybníka ve Svitavách. ***

Prozatím přinášíme přehled důležitých okamžiků a zásadních informací:

- 15.7.98 : začaly práce na obnově retenční schopnosti Svitavy a Horního rybníka-Rosničky výstavbou retenční nádrže na louce za Horním rybníkem.
- Začátkem září je připraven sací bagr, který od 7.9.98 odsává bahno. Potrubím je bahno dopravováno na blízkou louku. Zde je vytvořeno 8 odkalovacích nádrží, které zadržují vysátý materiál a na jaře příštího roku má být odvážen na okolní polní parcely.
- 28.9.98 : byl pozván J.Mach k determinaci kosatců žlutých, které byly z hráze rybníka dočasně přemístěny na nově zbudovanou retenční nádrž.
- 1.10.98 : začíná se vypouštět Horní rybník do vyloveného Dolního rybníka. Zároveň se otevírá potrubní systém výpusti.
- Celkový rozpočet akce je asi 12 milionů korun. Z toho položka na odsávací bagr tvoří zhruba polovinu. Práce mají být dokončeny do 31.prosince letošního roku.
- 11.10.98 : rybník je ze 2/3 vypuštěn.
- 12.10.98 : je zbudovaná dočasná nádrž na odkalování v prostoru louky vedle chaty Rosnička.
- 14.10.98 : proběhlo terénní jednání o vytvoření ostrůvků. Z úmluvy všech zainteresovaných stran vyplývá, že vytvořeny budou dva blízké ostrůvky v zadních partiích rybníka o velikosti 20x20 metrů. Dohodnutý je rovněž způsob vytvoření ostrůvků a jejich vegetační kryt. K tomuto dni je vysáto 17.000 m³ materiálu (zbývá asi 10.000 m³).
- 16.10.98 : proběhl po 24 letech výlov Horního rybníka, který byl velmi úspěšný z hlediska počtu, pestrosti druhů a jejich velikostí.
- 19.10.98 : od této doby pracuje na části rybníka u pláže na zarovnávání rybníčního terénu buldozer.
- 29.10.98 : hladina již tvoří přibližně polovinu plochy rybníka.

POSTŘEHY Z TERÉNU.

*** ŠEDÝ OSUD BÍLÝCH LABUTÍ NA ČERNÉM RYBNÍCE ***

Stejný pár labutí velkých hnízdí na Černém rybníce u Opatova minimálně od roku 1993, kdy byl z kroužku na noze samice, podobně jako v dalších letech, odečten nápis AY 92. Spolu s lyskami a potápkami malými si zvykly na přítomnost chatařů a chataři si zvykli na ně. Připočteme-li k tomu poměrně klidné a čisté prostředí na okraji lesa, tak je to celkem příjemná letní idylka.

Bohužel, ani v jednom roce se našim labutím nepovedlo vyvést mladé. A proč? To jsem pochopil 2. května 1997, kdy jsem šel zkontrolovat labutí hnízdo. Našel jsem zbytky skořápek, neboť hnízdo bylo rozdupáno! Ještě v něm byly patrné otisky holínek, možná rybářových.

Mimochodem také na rybnících Nový a Hvězda bylo z 10 snůšek nalezených v letech 1983-1993 sedm úmyslně zničeno. I když je takové jednání protizákonné, nimrodi a rybáři se jen těžko zbavují předsudků o značné škodlivosti labutí, které potravně konkurují lovné zvěři (kachnám) i chovaným rybám. Labutě to tedy budou mít i nadále těžké. A najde jen o ničení hnízd, ale dokonce o zabíjení dospělých ptáků. Většina labutí totiž tvoří páry na celý život a v případě zabití jednoho z nich zůstává druhý opuštěný a nový pár už nevytváří.

Letos počátkem léta jsem se dověděl o smrti labutí samice z Černého rybníka. Jeden z chatařů ji našel s hlavou složenou pod křídlo a poté ji zakopal (kroužku si však nevšiml). Jak mi dále sdělil, přestože to na násilnou smrt nevypadá, je docela dobře možné, že byla otrávena.

Ať tak či onak, labutím na Čerňáku nebylo přáno a pokud z rybníka zmizí úplně, bude tu zas o něco smutněji.

Filip Jetmar

VÝSLEDKY SČÍTÁNÍ VODNÍHO PTACTVA NA SVITAVSKU.

V letošním roce se na Svitavsku celorepublikového sčítání hnízdních populací vodního ptactva metodou dvou kontrol podíleli F. Jetmar (Opatovské rybníky) a poprvé J. Mach (rybníky ve Svitavách).

Přehled získaných výsledků:

OPATOV:

r. Hvězda: I. kontrola (16.5.98): 26 druhů
II. kontrola (30.6.98): 12 druhů , celkem : 28 druhů

Zajímavé druhy: lžičák pestrý, kopřivka obecná, čírka modrá, ibis hnědý, kulík říční, rybák černý, čáp černý, vodouš šedý, vodouš bahenní, cvrčilka říční.

Nový r.: I. kontrola (16.5.98) : 20 druhů
II. kontrola (30.6.98): 20 druhů , celkem : 26 druhů

Zajímavé druhy: kopřivka obecná, chřástal vodní, vodouš šedý, čáp černý, rybák obecný, moudivláček lužní, cvrčilka říční,

r. Sychrovec: I. kontrola (24.5.98) : 9 druhů
II. kontrola (1.7.98) : 6 druhů , celkem 9 druhů

r. Pařez: I. kontrola (24.5.98) : 10 druhů
II. kontrola (1.7.98) : 10 druhů , celkem 12 druhů

r.Vidlák: I.kontrola (23.5.98) : 11 druhů
II.kontrola (1.7.98) : 9 druhů , celkem 12 druhů

Celkově na rybnících u Opatova : 34 druhů vodních ptáků.

SVITAVY:

Dolní r. I.kontrola (25.5.98) : 18 druhů
II.kontrola (22.6.98) : 17 druhů , celkem 22 druhů

Zajímavé druhy: potápka černokrká, racek malý, rybák černý, rákosník velký, moudivláček lužní.

Horní r. I.kontrola (25.5.98) : 10 druhů
II.kontrola(22.6.98) : 4 druhy , celkem 10 druhů

Lánský r. II.kontrola (22.6.98) : 12 druhů , celkem 12 druhů

Celkově na rybnících u Svitav : 22 druhů vodních ptáků.

Z uvedeného průzkumu vyplývá skutečnost, že ornitologicky nejvýznamnějším rybníkem Svitavska (Nový a Hvězda) se zdárně vyrovnává zvláště svitavský Dolní rybník. Patrně je rozdílné zastoupení jednotlivých druhů na rybnících obou oblastí, které dokazuje odlišný charakter rybníků a jejich okolí pro hnízdění, ale i tah vodního ptactva.

Jiří Mach

Z galerie zajímavých druhů ptáků.

Buňňák madeirský (Pterodroma madeira) - nejvzácnější mořský pták Evropy.

(Z Evropského atlasu hnízdního rozšíření ptáků vybral a volně podle J.Biscoito a F.Zino přeložil Milan Janoušek).

Buňňák madeirský (*Pterodroma madeira*) je skutečně nejvzácnějším, ale také nejohroženějším mořským ptákem starého kontinentu. Ostrov Madeira o rozloze 740,6 km čtverečních (je zámořským územím Portugalska) hostí celosvětovou populaci tohoto druhu, která v současné době čítá pouze 20-30 hnízdicích párů. Je otázkou, zda tak malá populace je dostatečně silná pro přežití druhu.

Buňňáci madeirští jsou tažným druhem a na ostrově pouze hnízdí, přilétají sem na konci března a odlétají na konci září a začátkem října. Kam tito ptáci odlétají není jasné, protože neexistuje žádné pozorování z jiného místa než z okolí Madeiry. Hnízdiště buňňáků se nachází v centrálním horském masívu ostrova, ve výšce okolo 1600 m. nad mořem a na pobřeží ptáci přilétají jenom v noci. Buňňáci hnízdí na okrajích vnitrozemských skal, které jsou zatravněné a mají dostatek půdy pro hloubení nor. Tyto plochy nejsou pro nedostupnost spásány býložravci, a to je pro hnízdění pravděpodobně velmi významné.

Buňňák madeirský byl objeven teprve roku 1903, ale výzkum započal až v roce 1969 po jeho znovuobjevení, protože v mezidobí byl považován za vyhynulého. V roce 1986 započal ochranný projekt a od té doby je populace sledována pravidelně, často však s velkými obtížemi. Hlavní faktory brzdícími rozšiřování populace je odchyt lidmi (především pro sběratelské účely), dále pak predace snůšek krysami (*Rattus rattus*) a působení zdivočelých koček. Existuje však naděje, že díky ochranným aktivitám se odchyt ze strany lidí blíží konci a pod kontrolu se postupně dostává i populace krys. Zdá se tedy, že nejvážnějším problémem buňňáků na cestě za jejich přežitím zůstávají v současnosti zdivočelé kočky.

Úspěch hnízdění se nadále zřejmě bude měnit v závislosti na realizaci dalších kroků v rámci ochranného projektu, zatím se však trend populace hnízdicích buňňáků madeirských jeví jako klesající.

ČTEME ZA VÁS.

Vesmír :

* Letos v dubnu byl zveřejněn doposud nejúplnější seznam rostlin ohrožených vyhynutím. Podle něj je desetina všech druhů na světě v nebezpečí. Seznam zahrnuje 33.798 druhů, z nichž 91 % jsou endemické rostliny, které rostou na izolovaných ostrovech.

Nika :

* 3.července zakázal svým rozhodnutím Ústavní soud v Brně těžařské firmě TVX důlní pokračovat v geologickém průzkumu v okolí Kašperských Hor na Šumavě.

* 14.července ukončil definitivně ministr ž.p. Bursík myšlenky nizozemské firmy na zbudování rekreačního parku Rajchářov na Jindřichohradecku.

* 15.srpna skončil přímý přenos na Internetu z hnízda čápů černých v Brdských lesích.Do hnízda „nahlédnou“ desetitisíce lidí z 90 zemí světa (nejvíce z ČR, USA, Německa, Slovenska, Kanady, Nizozemí, Spojeného Království, Itálie, Austrálie a Francie).

* Poprvé zahnízdil v letošním roce na území Moravského krasu vzácnější druh sovy sýc rousný.

* Dokladem toho,že u nás vzácný sysel obecný vyhledává stále častěji uměle vytvořené biotopy (např. letiště, dostihová závodiště nebo golfové hřiště) je jeho výskyt na kopci Raná u Loun.

Týdeník :

* Všimli jsme si dvou nových vývěsních skříněk na podloubí,blízko bufetu Slavia. Obě stojí za pozornost. Konečně samy si ji vynucují svým atraktivním obsahem. Jedna patří svitavské organizaci Českých ochránců přírody. Kromě objevných informací, o nichž nemá obyčejný občan ani tušení, zve své členy a příznivce ke konkrétním akcím. Duší tohoto organizovaného návratu k přírodě je Mgr.Jiří Mach ze svitavského gymnázia (V.Fochler).

Teletext České televize :

* V NP Šumava bylo vypuštěno 25 tetřevů - 13 samců a 12 samic pochází z chovu v severním Německu. Na Šumavě žije asi 160 tetřevů. I bez vlivů člověka ale hyne 40 % mláďat (z dospělých uhne ročně asi polovina).

* Z porušení zákona o ochraně přírody a krajiny obvinili ornitologové úředníky z OÚ v Kroměříži a pracovníky CHKO Poodří, kteří povolili lov kormoránů. Ornitologové také požádali RŽP,aby vydané výjimky na odstřel tohoto chráněného ptáka zrušilo. Úředníkům je vytýkána skutečnost, že ve svém rozhodnutí neuvedli důvody, které lze považovat za veřejný zájem výrazně převyšující zájem ochrany přírody.

* Lesy střední a východní Evropy stále patří mezi lesy s největším podílem poškození porostů.Přes snižující se koncentrace škodlivin v ovzduší ČR je hlavní příčinou znečištění atmosféry a extrémní sucha.

* Během 20 - 30 let by se mohlo stát,že ve značné části Alp úplně roztají horské ledovce. K tomuto závěru dospěla studie organizace Greenpeace a vídeňské Zemědělské univerzity. Pravidlem by se staly i zimy bez sněhových srážek. Ústupem ledovců by nastaly stále častější sesuvy půdy, kamení a bahna. Hlavní příčinou tohoto stavu je hrozící nebezpečí zvyšování skleníkového efektu.

* Černý čáp Hynek, který se letos narodil v Čechách a v rámci světově unikátního projektu Africká odysea mu byl umístěn batůžek s vysílačkou, byl kolem 27.září zastřelen lovci v jihozápadní Francii. Dokladem naprostého „analfabetismu“ a primitivismu některých „lovců“ jsou další dva mrtví čápi černí, střelení za 3 poslední týdny v září tohoto roku.

* Dalším důkazem myslivecké „dovednosti“ je vážné postřelení orla mořského u Mnichova Hradiště při podzimním lovu kachen. Zraněný orel putoval do Zoologické zahrady v Liberci, která se specializuje na chov dravých ptáků.

NA CESTÁCH.

V pohorách po horách a dolách Islandu.

(autentický deník Mariána Poláka, pojednávající převážně o jídle a o ptácích)

Je 2.6.1997, půl desáté ráno a spolu s Ondrou vylezáme z autobusu před letištní budovou v Amsterdamu. Vybalojeme řízky a vejráme jak čerstvě vyvoraný myši. Jíme a pijeme co to jde, protože batohy máme nad povolený limit. Řídíme se instrukcemi a tak odbavení proběhlo bez problémů. Hajzlíky a letadla jsou tu vsuktu solidní! Samotný let byl super. Dostali jsme pěkně napapat a napít a v telce běžel Kolja v původním znění s anglickými titulky.

Po necelých třech hodinách se z mraků pod námi vynořila obrovská sněhová plocha islandského ledovce Vatnajökull. Máme neuvěřitelný štěstí na počasí, protože svítí sluníčko a my si při přistání pěkně zblízka můžeme prohlížet krajinu. Kam oko dohlédne samá láva a láva, tak nějak si představuju Mars.

Vyběhnu před letištní budovu a skoro se dusím nápirem absolutně čistého vzduchu. V tom absolutně čistém vzduchu lítají kulíci zlatí, racci žlutonozí a sněhule severní. Všichni cestující odjeli autobusy, auty či taxíky a my s Ondrou osířeli. Teprve teď nám to došlo: zpáteční letenka je vystavená na 24.června a do té doby to tady musíme nějak přežít. Kruci, vždyť umřeme, tady nikdo není !

Letiště slouží i americkým vojenským letadlům, který mají prej hangáry zakopaný v té lávě, takže příliš nepřekvapí, že první auto, který jsme stopli, řídil americký voják.

Počasí se strašně rychle mění. Z jasna stojíme rázem v nepropustný mlze a stopujeme v tom mlíku směrem k Modré laguně. Po chvíli mávání nás berou do svého dosti malého autíčka dvě krásné slečny, bohužel lesbického zaměření. Sedíme vzadu s veškerou bagáží na kolenou (zhruba 28 kg každý), do uší nám buší příšerný discorytmy a řítíme se stovcívčkou bizarní krajinou.

První pohled na Modrou lagunu vyráží dech: do dálky svítící stříbrné trubky geotermální elektrárny, oblaka unikající páry a horká modrá voda s vykukujícími hlavami plavců. Vykoupání stojí každého na naše 150 kaček, ale jdeme dovnitř, protože islandský ceny je to první na co si tu musíme zvyknout. Nelitujeme !

Kousek od silnice stavíme v lávě, trávě a mechu stan. Večeříme a marně čekáme na náznak tmy. Kolem se prohánějí bekasiny otavní, chaluchy, racci žlutonozí a kolihy velký. O půlnoci neúspěšně končíme naše čekání a jdeme spát. Já věděl proč si nebrat baterku a blesk k foťáku !

(Pokračování jindy).

Marián Polák

Návštěva v zubří oboře.

Kalendář oznamoval, že se nedočkavě očekávané dny volna blíží. Už dlouho jsem přemýšlel, kam bychom se podívali a v podvědomí se mi držela myšlenka zajet na Slovensko. Už ani nevím, kdy ve mě uzrál nápad podívat se do zubří obory poblíž Nitra na téměř volně žijící zubry. Navrhl jsem tuto trasu ostatním ve kmeni, dva souhlasili a chtěli znát bližší podrobnosti.

Nakonec jsme jeli čtyři. Vybaveni 24 let starou mapou Nitra a okolí, s výhledem na pěkné počasí a plní nedočkavosti po poznání z nám neznámých míst. První trable nastaly v Přerově, kde jsme kvůli zaneprázdnění a hovoru nad mapou přeslechli nebo nebyli vůbec informováni o dělení vlaku. A tak se naše polovina rychlíku ubírala místo na východ na jih. Díky vstřícné průvodčí, která nám poradila, jak dál, jsme opět získali optimismus.

Delší zastávka nás zastihla v Leopoldově. Toho jsme využili a šli se podívat na slavnou věznicí. I když to bylo z uctivé vzdálenosti, byly jsme poučeni, abychom se v místě nezdržovali. Na tyto okamžiky raději vzpomínat nebudeme. Bez dalších problémů jsme k večeru dojeli do Nitra. První autobus směrem na Jelenec-Gímes jel až ráno. Nezbyvalo nám nic jiného, než jít pěšky. Cestou přes město na výpadovku jsme narazili na „ekologický“ billboard, u kterého jsme neodolali a rádi se s ním zvěčnili. Žádný z nás netušil, co nám přinesou příští hodiny. Pro rychlejší přesun jsme se rozdělili na dva a dva a ahoj v Jelenci. Bylo to asi ? kilometrů, na ty nikdy nezapomenu. Příležitostně jsme zkoušeli stopovat, ale s přibývajícím šerem to bylo

čím dál víc beznadějnější. Po levé straně se vypínal masív Tribeče a bylo nádherné pozorovat, jak za něj zapadalo slunce. Za zády nám blikala noční Nitra a kolem nás projížděla auta, která ne a ne zastavit, alespoň ochlazovala. Zdálo se nám to nekonečné a s díky jsme uvítali ceduli Jelenec. Až tam nás vzala místní rozjařená omladina a zavezla nás přímo ke kempu. Bylo už kolem půlnoci a s úlevou jsem zjistil, že kluci dorazili o něco dříve a v pořádku.

Přespání se nám zdálo být drahé, a tak jsme přespali o pár set metrů dál, pod lesem mezi soukromými chatkami. Druhý den jsme vyrazili na místní zříceninu hradu Gímes a potom dorazili autobusem do Zlatých Moravců. Odtud už nebyl problém dojet do Zlatna. Příjemní a ochotní místní obyvatelé nám ukázali vhodné místo k táboření, což jsme přijali s vděkem, a když se dověděli, co nás sem přivádí, s velkou ochotou nám do všech podrobností popsali cestu k oboře. V jejich hlase bylo znát nadšení, že se mladí lidé zajímají o zubry a že jsme kvůli nim jeli takovou dálku. Tuto noc se nám nechtělo jít spát a dlouho jsme rokovali o tom, co přinese příští den.

Ráno po rychlé snídani jsme vyrazili do obory. Byl slunný parný den a ulevilo se nám, když jsme přešli dlouhou prašnou polní cestu a zašli do dubového lesa. Prošli jsme oplocenou ohradou a posléze našli oboru. Obora je rozdělena na dvě části. Zvlášť býci a zvlášť krávy s telaty. Měli jsme to štěstí, že se ten den potulovali v blízkosti ohrazení. Jedna kravka si dodala odvahy a přišla se na nás podívat. Abychom nezůstali pozadu, odvážili jsme se jí pohladit. Se zájmem jsme obešli oboru a narazili na několik stavení, kde zůstávají jejich ošetřovatelé. Zrovna tam přijel zájezd několika autobusů s dětmi a ošetřovatelé jim vyprávěli o oboře a zubrech.

Přidali jsme se k nim a dověděli se zajímavé věci. Shodli jsme se na tom, že zubr je nádherný tvor. Důstojný a hrdý. Vždyť je to bývalý král našich pralesů. Je škoda, že z původních stád se zachránilo jen několik kusů a to díky obětavé práci některých lidí. Poslední zubr byl u nás zastřelen dávno předtím, než byl u Děčína uloven poslední los, a to bylo roku 1570. Nejdéle se zubr udržel na území střední Evropy v Bialowiezkém pralesu v Polsku, kde jich ještě roku 1857 žilo 1898 kusů. Ale během první světové války byl tento chov tak zdecimován, že jich zůstalo jen 68. Z toho většina byla prodána do zoologických zahrad a zvěřinců, ostatní byli pronásledováni a poslední kráva byla zastřelena roku 1922. V literatuře se dokonce uvádí, že pro rekonstrukci stavu zubra byl použit i severoamerický bizon, ale vzhled původního zubra zůstal zachován.

Můžeme být nakonec rádi, že zubr u nás (tedy na Slovensku) stále žije. Plánuje se rozšíření obory a stádo je v dobré kondici. Měli jsme štěstí a viděli dvoudenní mládě. Zdá se, že se zubrům blýská na lepší časy a my jim to přejeme.

Petr Škaroupka

BLESKOVKY.

* Současný hojný výskyt křivek obecných (*Loxia curvirostra*) v okolí Opatova, ale i Svitav či Ústí nad Orlicí trvá zhruba od 25.července letošního roku (právě od července nejčastěji začínají mimohnízdni potulky, které mají zpravidla charakter invazí). Kromě lesa jsou křivky často pozorovány také v obcích, především na budovách, kde ozobávají omítku. Přestože hnízdí v horských smrkových lesích kolem 1000 m n.m., zahnízdit mohou i v níže položených druhotných smrčinách, a to v souvislosti s dozráváním smrkových semen nejčastěji v zimě (XII.-V.). (F.Jetmar)

* Již poněkolkáté byl u rybníka Hvězda pozorován střevlík kožitý (*Carabus coriaceus*), který je největší z našich střevlíků (až 40 mm). Vyskytuje se nehojně a roztroušeně po celém území východních Čech. (F.Jetmar)

* V hnízdni sezoně ptactva se na naši organizaci (předsedu ZO) obraceli obyvatelé Svitav s radou o pomoc při záchraně mláďat rehka domácího a rorýse obecného. (J.Mach)

* Zvláštní hnízdo čápa bílého (3 resp. 2 mláďata) objevil letos poprvé pan Jiří Pěnička v Baníně. Hnízdo si pár vystavěl na vrcholu zlomeného jírovce maďalu, což je druh stromu, který je zaznamenáván v ČR ojediněle. Na stromech u nás hnízdí asi 20-40 % čapích rodin. (J.Pěnička a J.Mach)

* Poměrně vysoký počet mláďat (6) vodil pár potápky malé na rybníku Kmotr v Jedlové, 8.srpna 1998. (J.Mach)

* 12.srpna objevil pan Jiří Pěnička a Jiří Mach, že letos vyvedená mláďata i dospělci labutě velké na Dolním rybníku ve Svitavách mají kroužky na nohách, což zcela uniklo stálým pozorovatelům tohoto rybníka. Dodatečně bylo zjištěno, že okroužkování 4 mláďat a obou dospělců, provedla skupina pana Lubora Urbánka z Litomyšle ve dnech 25.7. a 7.8. Bohužel dvě mláďata s kroužkem uhynula. Bedlivé sledovatele kroužků na nohách ptáků upozorňujeme na čísla kroužků:

samec: LB 708, samice LB 717, mláďata LB 707, 714 (úhyn 4.9.98), 715,716 (úhyn 29.9.98). (J.Mach)

* Do rukou se nám dostala diplomová práce našeho člena ZO Filipa Jetmara s názvem Ptactvo rybníční soustavy u Opatova a jeho ochrana. Velmi podrobná, kvalitní, komplexní a hodnotná práce patří jistě (přes relativně krátkou dobu monitoringu v posledních letech) mezi to nejlepší co bylo na okrese Svitavy (a nejen zde) o ptácích vypracováno.

(J.Mach)

* 21.srpna se podařilo od MUDr.Míky ze Svitav získat velmi zdařilé letecké fotografie Dolního,Horního a Lánského rybníka z května letošního roku. (J.Mach)

* Druhým rokem po sobě hnízdil pár bramborníčka černohlavého na náspu železniční tratě u Dolního rybníka, v místech blízkých plotu svitavské hasičárny (letos 7 mláďat). Hnízdo ukryté na zemi v trsu pelyňku černobýlu je však každoročně vystaveno nebezpečí přívalových dešťů a kosení vegetace na náspu železniční údržbou. (J.Mach)

* 24.srpna oznámil OŽP MěÚ poranění labutě velké na Dolním rybníku. Kontrolou byl zjištěn u dospělé labutě zaseknutý rybářský háček na tváři v blízkosti zobáku. Naštěstí za dva dny se labuť této přítěže zbavila. (J.Mach)

* V okolí Svitav (například v lese mezi Hradcem nad Svitavou a Radiměří) se koncem léta nedaly přehlédnout porosty netýkavky Roleyovy-žláznaté, která je původní rostlinou Indie a od roku 1930 zplahuje podél vodních toků a ve vlhkých lesích. (J.Mach)

* Pan Juraj Kováč z Hradce nad Svitavou projevil zájem o určení dřevin na jeho pozemku - staré školy. Převážně se jednalo o javor klen, javor mléč, lípu srdčitou, lípu velkolistou, jasan ztepilý a dub letní. (J.Mach)

* V lokalitě Na pískách (les mezi Hradcem nad Svitavou a Radiměří) lze v malém jezírku nalézt na vodní hladině porost leknínu bílého. (J.Mach)

* Kromě známé přesličky lesní a přesličky rolní se můžeme například v rašelinných jezírkách u pramenů Svitavy setkat s poměrně vysokou přesličkou říční. Přímo v jezírku u pramenů je nápadný d'áblík bahenní. (J.Mach)

* V měsíci září nocovalo v rákosinách Dolního rybníka minimálně 13.000 špačků obecných, kteří přilétali na nocoviště mezi časem 17:50-18:30 hodin. (J.Mach)

* Po informaci pana ing.Marka Antoše (vedoucího OŽP MěÚ Svitavy) byla provedena kontrola ZŠ na nám.Míru, kde údajně sedá na římsu ve dvoře nějaký druh sovy. Podle odebraných vývržků se doposud nepodařilo druh určit. (J.Mach)

* Dne 10.října bylo možné za velmi příznivého a pěkného počasí sledovat intenzivní průtah pěnkv obecných, lindušek lučních, skřivanů polních a holubů hřivnáčů (cca 1000 hřivnáčů ve Svitavách během čtyř dopoledních hodin).

Téhož dne zaznamenal Filip Jetmar velmi zajímavé druhy ptactva na rybnících Hvězda a Nový u Opatova : např. husa polní (celkem 49 ex.), volavka bílá (6 ex.), orlovec říční (1 ex.), skřivan lesní (6 ex.), slučka malá (1 ex.), čejka chocholatá (70 ex.), kormorán velký (6 ex.), moták pilich (1 ex.) nebo čírka obecná (28 ex.). (J.Mach a F.Jetmar)

* Dne 3.října 1998, při 2.ročníku Evropského festivalu ptactva, byl zaznamenán 150. ptačí druh oficiálního sledování Dolního a Horního rybníka ve Svitavách. „Oslavencem“ se stal kulík písečný. (J.Mach)

* První větší hejna havranů polních se objevila 19.října na Svitavami.(J.Mach)

Ornitologická pozorování.

Potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*):

04.09.98 - 26 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)

Volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*):

04.06.98 - 2 ex., r. Hvězda u Opatova (Beran)

Volavka bílá (*Egretta alba*):

13.04.98 - 3 ex., Nový r. u Opatova (Beran)

03.08.98 - 2 ex., Dolní r., SY (Mach)

05.09.98 - 1 ex., r. Nový a Hvězda u Opatova (Jetmar)

10.10.98 - 6 ex., r. Hvězda a Nový u Opatova (Jetmar)

11.-18.10.98 - 3 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*):

22.08.98 - 42 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)

Husa polní (*Anser fabalis*):

25.09.98 - 4 ex., hladina Nového r. u Opatova (Jetmar)

10.10.98 - 11 ex., -Ň-

10.10.98 - 38 ex., přelet na r. Hvězda u Opatova (Jetmar)

11.10.98 - 27 ex., přelet nad polem u Nového r. u Opatova (Jetmar)

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*):

05.08.98 - 11 ex., Dolní r., SY (Mach)

Čírka obecná (*Anas crecca*):

04.-05.09.98 - ca 30 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)

10.10.98 - 28 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*):

18.07.98 - 1 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)

21.07.98 - 1 ex., -Ň-

02.08.98 - 3 až 4 ex., -Ň-

13.08.98 - 1 ex., -Ň-

14.08.98 - 2 ex., -Ň-

Káně rousná (*Buteo lagopus*):

27.02. a 25.03.98 - 1 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*):

06.09.98 - 1 ex., loví na Dolním a Horním r., SY (Mach)
11.09.98 - min.8 ex., r. Hvězda a Nový u Opatova (Jetmar)

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*):

16.09.98 - 1 ex., u Dolního r.,SY (Mach)

Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*):

29.03.98 - 1 ex., Nový r., u Opatova (Jetmar)
09.04.98 - 2 ex., -Ň-
11.04.98 - min. 4 ex., -Ň-
20.04.98 - min. 2 ex., -Ň-
23.04.98 - min. 3 ex., -Ň-
30.06.98 - 1 ex., -Ň-
15.09.-06.10.98 - 1 až 5 ex., Dolní r., SY (Mach)
20.10.98 - 1 ex, -Ň-

Chřástal kropenatý (*Porzana porzana*):

30.08.98 - 1 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)
15.09.98 - 1 až 2 ex., Dolní r., SY (Mach)
30.09.98 - 1 ex., -Ň-
03.10.98 - 1 ex., -Ň-

Kulík písečný (*Charadrius hiaticula*):

03.10.98 - 1 juv., Dolní r.,SY (Mach,Polák,Pěnička)
10.10.98 - 1 juv., -Ň- (Mach)
16.10.98 - 1 juv., -Ň-
18.až 25.10.98 - 1 juv., -Ň-

Slučka malá (*Lymnocyptes minimus*):

10.10.98 - 1 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)
11.10.98 - 2 ex., -Ň-

Koliha velká (*Numenius arquata*):

28.08.98 - 1 ex., r.Hvězda a Nový u Opatova (Beran,
Choceňský, Janoušek,Jetmar)
03.,04. a 07.09.98 - 1 ex., -Ň-

Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*):

14.06.98 - 1 ex., r. Hvězda u Opatova (Beran)
30.08.98 - 1 ex., -Ň- (Jetmar)

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*):

11.04.98 - 3 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)
23.04.98 - 1 ex., -Ň-
13.05.98 - 4 ex., -Ň-
16.05.98 - 1 ex., -Ň-
- 1 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*):

14.04.98 - 2 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)
24.04.98 - 1 ex., r. Pařez, Opatovec (Jetmar, Janoušek)
28.04.98 - 1 ex., r. Hvězda u Opatova (-Ň-
12.a 13.05.98 - 1 ex., -Ň- (Jetmar)
16.05.98 - 8 ex., -Ň-
23.05.98 - 3 ex., -Ň-
27.-28.07.98 - 1 ex., Dolní r., SY (Mach)
10.-14.08.98 - 1 až 2 ex., -Ň-

Jespák malý (*Calidris minuta*):

03.-04.09.98 - 1 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)
05.09.98 - 1 ex., -Ň-
21.09.98 - 1 ex., Dolní r., SY (Mach)

Jespák šedý (*Calidris temminckii*):

05.09.98 - 1 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)

Jespák obecný (*Calidris alpina*):

19.-21.09.98 - 1 ex., Dolní r., SY (Mach)
03.-10.10.98 - 1 až 6 ex., -Ň-
18.-25.10.98 - 1 ex., -Ň-

Jespák křivozobý (*Calidris ferruginea*):

30.08.98 - 3 ex., r. Hvězda u Opatova (Jetmar)
02.-05.98 - 2 až 4 ex., -Ň-

Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*):

15.-19.09.98 - 1 ex., Dolní r., SY (Mach)
03.10.98 - 1 ex., Dolní r., SY (Mach, Polák, Pěnička)

Racek bouřní (*Larus canus*):

21.02.98 - 1 sad., r. Hvězda u Opatova (Jetmar, Janoušek)
04.04.98 - 1 ad., -Ň-
10.08.98 - 1 imm., Dolní r., SY (Mach)
13.-14.08.98 - 1 imm., -Ň-

Racek malý (*Larus minutus*):

14.05.98 - 2 imm., Vidlák, Opatov (Jetmar)
16.09.98 - 1 imm., r. Hvězda a Nový u Opatova (Polák)
13.10.98 - 1 ad. v z.š., Horní r., SY (Mach)

Rybák velkozobý (*Sterna caspia*):

27.08.98 - 1 ad., Dolní a Horní r., SY (Mach)

Rybák černý (*Chlidonias niger*):

10.07.98 - 6 ex., Dolní r., SY (Mach)

23.07.98 - 3 ex., -Ň-

27.07.98 - 2 ex., -Ň-

02.08.98 - 1 ex., -Ň-

13.09.98 - 1 ex., -Ň-

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*):

05.09.98 - 1 ex., u Vidláku, Opatov (Jetmar)

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*):

10.05.98 - hlas 1 ex. u Semanína (Beran)

Dudek chocholatý (*Upupa epops*):

16.04.98 - 2 ex., Nový r. u Opatova (Beran)

23.04.98 - 1 ex., -Ň-

Skřivan lesní (*Lullula arborea*):

27.09.98 - 4 ex., pole u Černého potoka
severně od Starého Valdeku (Jetmar)

10.10.98 - 6 ex., přelet nad Novým r. u Opatova (Jetmar)

Cvrčilka zelená (*Locustella naevia*):

20.09.98 - 1 juv., Dolní r., SY (Mach)

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*):

18.-24.08.98 - 1 až 2 ex., Dolní r., SY (Mach)

Pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*):

13.06.98 - 1m, Střelnice u Semanína (Beran)

Slavík modráček (*Luscinia svecica*):

24.09.98 - 1M, Dolní r., SY (Mach)

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*):

30.10.98 - 2 ex., Dolní r., SY (Mach)

Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*):

20.09.98 - 2 ex., Dolní r., SY

Sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*):

25.10.98 - 1M+2F, sbírají potravu na dně u rákosin,
Dolní r., SY (Mach)

Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*):

29.09.98 - ca 20 ex., Dolní r.,SY (Mach)

04.10.98 - ca 30 ex., Nový r. u Opatova
(Jetmar, Polák, Janoušek, Mach, Pěnička)

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*):

14.a25.08.98 - 1 ex., Nový r. u Opatova (Jetmar)

Konopka obecná (*Carduelis cannabina*):

27.09.98 - 80 až 100 ex.,pole u Opatovce (Jetmar)

Strnad luční (*Miliaria calandra*):

01.05.98 - 1M, střelnice u Semanína (Beran)